

II

ΧΡΥΣΟΒΟΥΛΛΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΒΟΕΒΟΔΑ ΥΨΗΛΑΝΤΗ

ΕΝ Ω ΕΠΙΚΥΡΩΝΕΙ ΤΑΣ ΟΣΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΚΑΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΖΑΡΑΝ*

Ἡμεῖς Ἀλέξανδρος Ἰωάννου Ὑψηλάντης¹ ἐλέω Θεοῦ Αὐθέντης καὶ Ἡγεμῶν πάσης Οὐγγροβλαχίας.

Ἐνας ζῆλος τέλειος, ἔχων ἀναμφιβόλως εἰς τὸ ἀγαθὸν τὸν Θεὸν βοηθόν, πρέπει τέλος πάντων νὰ φθάσῃ εἰς ἔκβασιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ καὶ φυσικὰ μία ἀγαθὴ διάνοια εὐρίσκει ὅλας τὰς εὐκαιρίας τῶν ἀγαθουργημάτων· ἀμφοτέρωτα ταῦτα, ὁ νοῦς δηλαδή καὶ ἡ θέλησις, ὅταν ἐνωθοῦν, ἐπικροτοῦσι πόλεμον τὸν ὀξύτατον κατὰ παντὸς κωλύματος καὶ δυσκολίας καὶ φέρουσι δύναμιν καὶ εὐκολίαν τοῖς ἀδυνάτοις. Εἰς πόσῃ οὖν ἐνοχὴν εὐρίσκονται ὅσοι τῶν ἡγεμονευόντων τζαρῶν καὶ ἐξουσιῶν ἄνωθεν ἔχοντες φύσει τὴν διάνοιαν καὶ τὴν θέλησιν ἐλευθέραν καὶ πρὸς ταῦτα κλίνουσιν καὶ ἰσχύει, ἥτις εὐκολύνει τὴν τελείωσιν ἐκείνων, ὧν ὀρθῶς διεσκέφθησαν καὶ εὐδοκήθησαν, καὶ ἡ οὐ βάλλουσιν εἰς πρᾶξιν αὐτὰ παραδραμόντες ἢ βάλλουσι μετὰ τινος καταχρήσεως καὶ προξενοῦσιν ἑαυτοῖς πρῶτον τὴν τῆς ἀχαριστίας ἀμαρτίαν, τὴν ὁποῖαν πράττουσι δίχως νὰ κάμωσιν αὐτήν, καθάπερ δοκεῖ τῷ οὐρανοφάντορι ἐκείνῳ τῷ ἐκ Καισαρείας, λέγοντι ὅτι δυνάμενός τις νὰ ποιήσῃ ἀγαθὸν τι καὶ μὴ ποιήσας ἐπίσης ἔνοχός ἐστιν ὡς αἷτιος τοῦ κακοῦ ἐκείνου, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ἀγαθοποιίας ἠδύνατο νὰ ἀποσώσῃ (Βασίλειος). Διὰ ταῦτα τοίνυν πάντα εἰς καιρόν, ὅπου ἡ θεία πρόνοια ἔστεψεν Ἡμᾶς τῷ στέφει ταύτης τῆς ὀρθοδόξου τζάρας, ἐστοχάσθημεν ὅτι, ὡς περ τὸν θρόνον τῆς Ἡγεμονίας², ἦν Ἡμῖν ἡυδόκησεν, οὕτω καὶ Ἡμᾶς εἰς τὴν καλὴν κυβέρνησιν καὶ εὐνομίαν τοῦ λαοῦ τῆς Ἡμετέρας διοικήσεως προώρισε.

Τούτου προτεθέντος, ἐνωπλισμένοι φόβῳ Θεοῦ ἀπεφασίσσαμεν νὰ πορευώμεθα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καλῆς εὐνομίας τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐμπιστευθείσης Ἡμῖν τζάρας, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους θέλοντες νὰ τὴν φέρωμεν εἰς στάσιν τινὰ ἐπαίνου ἀξίαν, ἀφθονίας τε καὶ ἡσυχίας, καὶ κάμνοντες διόρθωσιν εἰς τὰ πάντα, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου διανοούμενοι, ἵνα εὐρώμεν τὰ εὐχερέστερα μέσα καὶ τὰ ἱκανώτερα εἰς ἐκτέλεσιν ταύτης τῆς ἐπωφελοῦς ἡμῶν ζέσεως, ἀπεφασίσσαμεν κατὰ πρώτην προσβολὴν ὅτι, καθ' ὄντινα καιρὸν εἰς

* Τὸ χρυσόβουλλον τοῦτο, ἐκδοθὲν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1775, περιέχεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 323 (f° 10 verso - 13 verso) χειρογράφῳ κώδικι τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω σ. 28 σημ. 2, ἐδημοσιεύθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Δ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, 3, 1819, σ. 558 ἐπ. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀναδημοσιεύσει τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χρυσοβούλλου ἀποκαθιστῶντες τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν στίξιν ἀναγράφομεν συγχρόνως καὶ τὰς διαφόρους γραφὰς τοῦ εἰρημένου χειρογράφου κώδικος τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας καὶ τῆς τοῦ Δ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ ἐκδόσεως.

Βραχυγραφικὰ σημεῖα: **M** = Χειρόγραφον 323 Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας.

F = Ἐκδοσις Φωτεινοῦ.

¹ **F** Ἡμεῖς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης Βοεβόδας || ² **M, F** Ἡγεμονείας.

οίανδήποτε αἰτίαν θέλει ἀπαντήσωμεν καὶ δυσκολίας, νὰ τὰς εὐκολύνωμεν μὲ τὰς συχνὰς ἐξεργασίας καὶ μὲ τὴν τελείαν σπουδὴν, παίρνοντας¹ διδασκαλίας ἀπὸ τὸν σοφὸν ἐκείνον Ρωμᾶνον λέγοντα· «νικάται οὐδὲν ὑπὸ τῆς διηνεκοῦς ἐπιμελείας τῆς μετὰ δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῆς εὐτελοῦς προθυμίας» (Σενέκας). Παραπλησίως τε ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Θεολόγου «ἀπὸ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι» (Γρηγόριος) ἐβάλομεν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἁγίων σκηνωμάτων πρῶτον καὶ ἀπὸ τοὺς ἱερέας τοῦ Θεοῦ, καὶ βλέποντες τὰ ἅγια μοναστήρια τῆς τζάρας καὶ τοὺς λειτουργοὺς ἱερεῖς ὑποτεταγμένους ὑπὸ κακῆς συνηθείας νὰ δίδουν φόρους εἰς τὴν τῆς τζάρας Βιστιαρίαν ὡς πρᾶγμα ἄχρηστον μὲ τελειότητα τὸ ἐσηκώσαμεν², καθὼς ξεχωριστῶ χρυσοβούλλῳ τῆς Ἡμετέρας Αὐθεντίας³ τὸ ἐκυρώσαμεν, πλὴν διωρίσαμεν τόσον τὰ ἅγια μοναστήρια, ὅσον καὶ οἱ ἱερεῖς, νὰ δίδουν βοήθειάν τινα εἰς πράγματα πάλιν τῷ Θεῷ εὐάρεστα, ἦτοι τὰ μὲν μοναστήρια εἰς τὰ καταστησόμενα σχολεῖα, οἱ ἱερεῖς δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐλέους, καθὰ ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ ἐκείνῳ εἰς πλάτος διαλαμβάνει. Τούτου ἕνεκα βλέποντες τὴν χριστιανικὴν τζάραν ταύτην ὑστερημένην ἀπὸ εὐπορίας διδασκάλων καὶ καθηγητῶν καὶ οὕτω καὶ ἀπὸ πολλῶν εἰδῶν μαθήσεων καὶ ἐπιστημῶν, τόσον φιλοσοφικῶν, θεολογικῶν, μαθηματικῶν καὶ γραμματικῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ εἰδήσεων ἄλλων γλωσσῶν, ὅπου δίδουν γνώσεις καὶ προξενοῦσιν ἔπαινον καὶ ὄφελος, ὡς βάσιν τῆς καλῆς διαγωγῆς καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τῶν ἔργων καὶ τῆς θεογνωσίας ἐδιωρίσαμεν σχολεῖα μὲ διδασκάλους πολλῶν διαλέκτων εἰδήμονας, ὧν περ καὶ ἄλλῳ ξεχωριστῶ χρυσοβούλλῳ ἐπεκυρώσαμεν, διατάττοντες καὶ ἱκανὸν μισθὸν εἰς ὅλους τοὺς διδασκάλους, βοήθειαν καὶ ζωοτροφίαν εἰς τοὺς μαθητευομένους καὶ πάντα, ὅσα εἰς ἐπίδοσιν τῆς φιλοσοφίας εἰσὶν ἀναγκαῖα. Εἰς αὐτὰ δὲ κοντὰ δὲν ἀφήσαμεν μέσον διὰ νὰ μὴ δώσωμεν αἰτίαν καὶ διὰ τὰ ἔξω ὠφελήματα παρακινοῦντες παντοτινὰ⁴ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς μετὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τὰ πρόξενα ἀφθονίας τε καὶ εὐπορίας πάντων τῶν κατοίκων τῆς τζάρας ταύτης, διορίζοντες καὶ διὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς ἐπωφελοῦς ἀκολουθήσεως ταύτης ἐκτὸς τῆς ἐνεστώσης συντροφίας τῶν πραγματευτῶν τοῦ τόπου καὶ ἐτέραν συντροφίαν ξένων πραγματευτῶν μετὰ στάρωστα⁵, μὲ ξεχωριστὸν χρυσόβουλλον τῆς Ἡμετέρας Αὐθεντίας⁶, διὰ νὰ ἐξετάζωσι τὰς ὑποθέσεις τῶν πραγματευτῶν, ὥστε μὲ τὸ μέσον αὐτὸ εὐρίσκων εὐκολίαν τῆς θελήσεως ἕκαστος νὰ συμπαρακινῇται πρὸς ἀκολούθησιν τῆς λυσιτελεστάτης ταύτης τέχνης. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ λαμβάνοντες κατὰ νοῦν Ἡμεῖς καὶ τὰς ἐλευθερίους τέχνας καὶ βλέποντες ὅτι πολλὴ εἶναι ἡ ἔλλειψις καὶ τούτων ἐδῶ καὶ κρίνοντες ἡ Αὐθεντία Μας ὅτι ἀρκεταὶ θέλουν εἶσθαι αὐταὶ αἱ τέχναι πλὴν ἔξω ἀπὸ τῆς καλλονῆς, ὅπου προξενοῦν εἰς τὴν τζάραν, καὶ τῆς ὠφελείας, ὅπου φέρουν εἰς τοὺς ἐγκατοίκους, λέγει καὶ τῶν σοφῶν ἓνας ὅτι μανθάνονται καλῶς αἱ ἐλευθερίαι⁷ τέχναι καθημερώνοντας ἔργα καὶ δὲν ἀφίνονται νὰ συμπαραρευρεθοῦν μετ' ἀγριότητος (Ὁβίδιος), τούτου χάριν ἐδιωρίσαμεν μίαν συνάθροισιν ξεχωριστὴν ὀκτῶ ἀρχόντων τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἡμετέρας Αὐθεντίας⁸ Διβανίου μετὰ τινων λογοθέτων, ὅπου μέλλει νὰ ἐρευνῶνται αἱ ὑποθέσεις ὅλαι τῶν τεχνῶν αὐτῶν καὶ τῶν ρουφετίων καὶ ξεχωριστὰ νέαι ἐφευρέσεις καὶ διατάξεις καλαὶ καὶ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τὰ πρὸς ὄφελος καὶ στολισμὸν τῆς πατρίδος, ὡς γεφύρια, βρύσες⁹ καὶ ἄλλα εὐκοσμίαν προξενοῦντα ὠφελήματα καὶ πλεονεκτήματα καὶ φροντίδα δι' ὅλα τὰ διατεταγμένα εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος. Τούτων μεταξὺ οὖν πάντων στοχαζόμενοι ὅτι πολλοὶ πτωχοὶ καὶ ἄθλιοι ὑστεροῦντες ἕως καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ ἀπὸ ζωογο-

¹ *M, F* πέρνοντες || ² *M, F* ἐσυκώσαμεν || ³ *M, F* Αὐθεντίας || ⁴ *M, F* παντοτεινὰ || ⁵ *F* Στάρωστα || ⁶ *M, F* ἐλευθερίοι || ⁷ *M*, βρύσαις, *F* βρύσεις.

νίας καὶ τέκνα ὀρφανὰ καὶ χῆραι πένουσai δίχως νὰ ἔχουν οὐδεμίαν βοήθειαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ μίαν ὀρθόδοξον καὶ χριστώνυμον 'Ηγεμονίαν', καθὼς εἶναι αὕτη, ἐκρίναμεν ὅτι εἶναι θεάρεστον νὰ γένῃ ἓνα ὁσπίτιον³ εἰς τὴν 'Αγίαν Μητρόπολιν ὑπὸ τῷ ὑπερασπισμῷ τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου Μητροπολίτου εἰς τὴν φροντίδα ἐκείνων τῶν ὀκτῶ ἀρχόντων, οὓς προείπομεν, διὰ τὸν ὅποιον οἶκον ἐδιωρίσαμεν καὶ εἰσόδημα ἀρκετὸν προστάζοντες νὰ δίδωνται ἀπὸ τῆς 'Ημετέρας 'Ηγεμονίας τὸν καθ' ἑκάστον χρόνον ἀνὰ γρὸ. 6.000, καὶ ἄλλα σύμφερα ἀρκετά, ἀπὸ τοῦ ὁποίου οἴκου νὰ πληρώνωνται αἱ προλεχθεῖσαι χρεῖαι παντοτινὰ⁴ ἀρκούντως, καθὼς εἶναι εἰς τὸ Αὐθεντικὸν Μας σύστημα καὶ διαταγὴν, ὅπου περὶ τούτου ἐποιήσαμεν ἀποφασίζοντες μεταξὺ τῶν ἀναγκαίων ἄλλων ἀκολουθῶν ἐκεῖνα, ὅπου ἐτελείωσαν μὲ χαλασμόν καὶ δυσκολίας τῆς τζάρας.

Βλέποντες ἡ Αὐθεντία μας καὶ τὴν προϋπάρχουσαν τάξιν τῶν μενζιλίων, πόσα ἐπροξενούσαν ὀλέθρια εἰς τὰ καδιλίκια, πόσον βάρος εἰς τοὺς ἀθλίους ἐντοπίους, πόσῃ ζημίαν εἰς τὴν Βιστιαρίαν, πόσῃ δυσκολίαν εἰς τοὺς πηγαίνοντας μὲ τὰ μενζίλια καὶ ὑπάγειν θέλοντας, μὴ εὐρίσκοντες δὲ μέσον ἐδώσαμεν⁵ τὴν τελειοτάτην⁶ θεραπείαν βάλλοντες τὰ μενζιλιχανικὰ ὅλα εἰς τὴν τάξιν, ἵνα εὐκολίαν οἱ ὁδοιπόροι εὕρωσιν, ὅποιος ἂν χρειασθῇ, εὐρὴ δὲ καὶ ἡ τζάρα τὴν ἡσυχίαν τῆς, ὃν τρόπον ἡ διαθήκη, ἣν περὶ αὐτοῦ ἐξεδώκαμεν ἡ Αὐθεντία Μας⁷, διαλαμβάνει εἰς πλάτος.

Τὴν τάξιν δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ καταλόγου τῶν ἔξω σλουζιτόρων καὶ τῶν ἔσω, τὴν ὁποίαν ἡύραμεν χαλασμένην ὁλότελα, τοὺς ἐπεβάλομεν τὸ ἀρμόζον ἱατρικὸν μὲ τὸ νὰ κατεστήσαμεν τὰς εἰς τοὺς χρεωδεστέρους τόπους καπετανίας καὶ ἀρκετοὺς σλουζιτόρους εἰς φύλαξιν τῶν περατινῶν μερῶν καὶ τῆς τζάρας, τάττοντες μισθαποδοσίαν εἰς τοὺς καπετάνους καὶ τοὺς μικροὺς ἐκβιβαστὰς καὶ ἀποφαινόμενοι τὰς τάξεις καὶ τοὺς μισθοὺς ὄχι μόνον εἰς τοὺς σεῖμένηδες, ὡς προῆτον, ἀλλὰ καὶ εἰς ρουφέτια διάφορα ἀναγκαῖα, τὸ ὅποιον ξεχωριστὰ περιέχεται ἐπικυρωμένον εἰς τὴν διαθήκην Μας εἰς τὸ περὶ τούτου σύστημα τῆς 'Ηγεμονίας Μας.

Πρὸ πάντων δὲ ἐπιθυμοῦντες 'Ημεῖς τὴν εὐκολίαν τῆς τοῦ δικαίου εὐρέσεως τοῦ ἑνὸς ἐκάστου ὑπελάβομεν ὅτι εἶναι ἡ αὐξησις τῶν κριτῶν καὶ οὕτως, ὡς περὶ τοῦ πρώτου ὅρου αὐτῆς τῆς θέσεως, παρεσκευάσαμεν σύστημά τι ξεχωριστὸν ἀπὸ τῆς 'Ιδίας Μας καθιστώμενον Αὐθεντίας, ἐξόχως μέντοι διὰ νὰ δείξωμεν τὸ προκείμενον τοῦτο, ὅπόσον ἐστὶ τῶν χρησίμων, ὡς ἡ τιμὴ τοῦ καλοῦ βίου καὶ τῆς δικαίας διαγωγῆς, τάσσοντες ἐδῶ εἰς τὴν πολιτείαν τὸν Θεόν, τὴν τιμιωτέραν τῆς 'Ηγεμονίας 'Ημῶν, παρατάξεις κριτῶν κατ' ἐκλογὴν ὑπὸ τῶν ἐντίμων, θεοσεβῶν καὶ πιστῶν ἀρχόντων τοῦ πεφωτισμένου Διβανίου τῆς 'Ημετέρας Αὐθεντίας ἄνδρας πρακτικοὺς καὶ ἐνεκρίναμεν κριτὰς ἐπιδιορίζοντες αὐτοῖς καὶ μισθὸν καλόν, διὰ νὰ ἡμπορέσωσιν ἐν εὐκολίᾳ νὰ ἐξερευνῶσι τὴν τοῦ δικαίου εὐρεσιν ἑνὸς ἐκάστου βάλλοντές τοις παράδειγμα καὶ τὸν πολὺν κόπον, ὅπου παντοτινὰ κοπιάζομεν ἡ Αὐθεντία Μας ἐξ ἐπίτηδες μᾶλλον τὴν ἐβδομάδα τρὶς διηνεκῶς, καὶ ἀδιαλείπτως ἀποπληρώνοντες διὰ τοῦτον τὸν πρῶτον ζῆλον 'Ημῶν, ὅπου ἔχομεν διὰ νὰ φυλάττεται πρὸς πάντας ἡ δικαιοσύνη ἐν πᾶσι, διορίζοντες κριτὰς κατὰ μέρος ἀπὸ ἓνα εἰς ὅλα τὰ καδιλίκια, διὰ νὰ θεωρῇ τὸ δίκαιον καθ' ἑνός, προβαλλόμενοι καὶ ἓνα νόμον ἐκ τῶν θείων 'Ἰνστιτούτων, τουτέστι τῶν Βασιλικῶν διαταγῶν, μὲ ἀπόφασιν καὶ τάξιν, τίνι νὰ

¹ *M, F* 'Ηγεμονίαν || ² *M, F* ὁσπήτιον || ³ *M, F* παντοτεινὰ || ⁴ *M, F* ἐδώσαμεν || ⁵ *M, F* τελειωτάτην ||

⁶ Τὸ χρυσόβουλλον διὰ τὰ μενζίλια, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ 'Αλεξ. 'Υψηλάντη κατὰ τὸ 1775, δημοσιεύεται ἐν ΑΘΑΝ. ΚΟΜΝ. ΥΨΗΛΑΝΤΗ, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σ. 598 ἐπ.

συνακολουθῶνται τρόπῳ καὶ τὰ εἰθισμένα, τὸ ὁποῖον τυπωθὲν καὶ μεταφρασθὲν θέλει μοιρασθῇ εἰς τὸ περιέχον ὅλον τῆς ἐξουσίας Μας διὰ νὰ εὐπορῶσιν οἱ κριταὶ ἀπὸ νομικῶν ὑποθηκῶν. Καὶ ἔτι διὰ τὴν περισσοτέραν εὐκολίαν τῶν ἀντιδιαφερομένων ἢ περὶ ἐγγράφων κριτικῶν χαμένων ἢ περὶ ὁμολογιῶν καὶ χρυσοβούλλων μουλκίων ἀπολωλότων προσεδιωρίσαμεν ἡ Ἡμετέρα Αὐθεντία καὶ ἀπὸ ἓνα λογοθέτην εἰς τὸ κάθε καδικίκι ἐκείνου τοῦ κριτοῦ, διὰ νὰ κρατῇ κώδικα καὶ νὰ ἀπερνᾷ εἰς αὐτὸν τὰς ὑποθέσεις ὅλας καὶ κρίσεις τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ καδικικίῳ ἐγκατοίκων.

Καὶ διὰ νὰ παρακινῶμεν μᾶλλον τοὺς συμπατριώτας κοινῇ ἅπαντας εἰς τὴν προθυμίαν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῶν ποιμαντικῶν δι' αὐξήσιν τῆς πραγματείας τῆς τζάρας, καὶ πάλιν δι' αὐτῶν ὄφελος, συνεχωρήσαμεν ἀνὰ 4½ ἄσπρα ἀπὸ τοῦ ὀγιαρίτου¹ καὶ ἀπεφασίσαμεν ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου ἐπληρῶναν ἀνὰ 16½ ἄσπρα, νὰ δίδουν τῇ Βιστιαρίᾳ εἰς τὸ ἐξῆς ἀνὰ 12, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ Αὐθεντικὸν χρυσόβουλλον, ὅπου ἐξεδόθη² κατὰ πλάτος, διὰ τοῦτο τὸ ἐπικυροῦμεν εἰς τὸ αὐτὸ χρυσόβουλλον ἀποφασίζοντες πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ καὶ Ἡμῶν, καὶ ἄλλα ἐπὶ τούτῳ, τὴν τάξιν ὅλων τῶν ἀρχόντων τοῦ τόπου ἀπὸ μεγάλης ἕως παραμικρᾶς, ἐπικυρώνοντές τὴν ἡ Αὐθεντία Μας ἐν καλῇ συστάσει· προσετάξαμεν καὶ εἰσοδήματα κοινῶς εἰς τὰ πάντα, διὰ νὰ ἡξεύρη καθ' ἓνας ὅ,τι μέλλει νὰ ἀπολαύσῃ ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ δουλεύσεως, τὰ ὁποῖα φαίνονται γεγραμμένα καὶ ἀποφασισμένα εἰς κώδικα ξεχωριστόν.

Νῦν δὲ τοῦ προκειμένου εἶη ἂν τὸ νὰ καταλεχθῶσι τὰ συνεισφερόμενα εἰς τὴν Βιστιαρίαν τῆς Αὐθεντίας Μας, ἀπὸ ὅπου πρόδηλόν ἐστίν ὅτι ἀναπληρῶνοντες ὅλα τὰ πρὸς χρῆσιν³ τῆς τζάρας μὲ τὸ νὰ ἦτον τὸ περισσότερον ἐξ αἰτίας τῆς τῶν προληφθέντων εἰσοδημάτων ἀταξίας καὶ σφέρτων τῶν συχνῶν καὶ ἀνακατωμένων δικαίων καὶ διπλῶν εἰς τρόπον, ὅπου δὲν ἦτο κἂν μία ἡμέρα, καθ' ἣν ἡμποροῦσεν ὁ τεθλιμμένος χριστιανὸς νὰ ἰδῇ τὸν ἑαυτόν του ἐλεύθερον ἀπὸ τοὺς ταχσιλδάρηδες καὶ μάλιστα μηδὲ ἐκτελειῶνοντας ἓνας, ἔφθανεν ἄλλος μὲ τὰ νέα, πρᾶγμα ἀπάνθρωπον καὶ ἀνυπόφερτον· καὶ εἶχε καταντήσῃ ἡ τζάρα εἰς τινὰ στάσιν ἀθλίαν καὶ ἐλεεινήν. Λοιπὸν βουλομένη ἡ Αὐθεντία Μας καὶ τοῦτο νὰ βάλωμεν εἰς τινὰ διόρθωσιν καὶ σύνδεσμον καλὸν εἰς εὐκολίαν ἀπάντων καὶ πενήτων παρηγορίαν, εἰς τε διόρθωσιν καὶ εὐπορίαν τῆς τζάρας καὶ Ἡμετέραν αἰωνίαν μνήμην ἐλπίζοντες νὰ διορθωθῇ καὶ ἡ ὀλιγότης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἀνθρώπων φιланθρώπως ἀποφασίζομεν ὅτι νὰ μὴν ἐβγαίνῃ⁴ πλέον τῶν τριῶν χρονιαίων δοσιμάτων ἀνὰ ἓν φλωρίον λογαριάζοντες μὲ τὴν παλαιότητά του διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ τόπου καὶ ἄλλο ἐν δόσιμον διὰ τοὺς Βασιλικοὺς φόρους. Ταῦτα δὲ νὰ μὴ προσαγορεύωνται σφέρτα, ἀλλὰ σάμες νὰ λέγωνται, ἥτοι πέρβι σάμα, φτόρι σάμα, τρέτι σάμα καὶ σάμα τῶν φόρων· ὡσαύτως καὶ αἱ φορολογίαι τῶν πρεσλῶν, ἐπειδὴ καὶ ἐδίδοντο πάντοτε μὲ κάποιαν διαφορὰν ἀπὸ τῶν μπιρνίκων, ἀποφασίζομεν καὶ νῦν ὅτι αἱ πρέσλαι νὰ πληρῶνουν μὲ τὸν χρόνον δις διὰ τὰ ἔξοδα τῆς τζάρας καὶ ἅπαξ διὰ τοὺς Βασιλικοὺς φόρους, τὰ ὁποῖα ταῦτα νὰ λαμβάνωνται⁵ εἰς τὴν Βιστιαρίαν μὲ τοῦτο τὸ μέσον, δηλαδή εἰς τοὺς κάθε τέσσαρας μῆνας νὰ ἀποδώσῃ ἡ τζάρα ἀνὰ μίαν σάμαν, ὡσπερ προελέχθη, καὶ πρὸς τούτοις τὸν φόρον ἐν καιρῷ τῷ πρέποντι, αἱ πρέσλαι δὲ εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον καὶ εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον νὰ δίδωσι τὸ ἀποφασιζόμενον, καὶ τὸ χαράτzi κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν μὲ τὴν τζάραν· καὶ ἡ πᾶσα φορολογία νὰ ἐκπλη-

¹ *M* ὀγιαρίτου. Βλ. τὸ χρυσόβουλλον διὰ τὸ ὀγιαρίτον τοῦ ἔτους 1776 ἐν ΑΘΑΝ. ΚΟΜΝ. ΥΨΗΛΑΝΤΗ, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σ. 602 ἐπ. || ² *M, F* ἐξεδόθη || ³ *F* χρείαν || ⁴ *M, F* ἐβγαίνει || ⁵ *M, F* λαμβάνονται.

ρώνεται τοιούτῳ τρόπῳ: οἱ τῶν καδελικίων ἱσπράβνικοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνθρώπων τοῦ παντὸς χωρίου τάττοντες τὴν σοῦμμα τῶν ἄσπρων, τὰ ὅποια ἀπεφασίσαμεν, οἱ χωριά-
τες νὰ κάμουν τζίσλαν των, ἥτοι ἀναλογίαν τοῦ δοσίματος μὲ δικαιοσύνην ἀλλήλοις, ὅσον
φθάσῃ τὸ καθ' ἑνὸς ἀνάλογον νὰ πληρώσῃ. Τὸ λοιπὸν διὰ νὰ δημοσιεύεται εἰς ὅλην τὴν
τζάραν τῆς Αὐθεντίας Μας, ὅπως, ἀφοῦ¹ πεπεισθῶσι καλῶς εἰς τοῦτο, νὰ ἀρχίσουν² μετ'
εὐφροσύνης καὶ εὐχαριστίας³ εἰς τὰ ὠφελοῦντα καὶ χρησιμεύοντα αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ νὰ
εἶναι μὲν καὶ αὐτὸ βεβαιούμενοι, ὅτι δὲν θέλει παρασαλεύσει ἡ Αὐθεντικὴ Μας αὕτη ἀπό-
φασις, νὰ ἐμπιστεύωνται δὲ καὶ ὅλοι οἱ ἀλλογενεῖς ὅτι θέλει φυλαχθοῦν τὰ συστήματα
ταῦτα ἀμετακίνητα, ἐπεκυρώσαμεν τὴν Αὐθεντικὴν Ἡμῶν ἀπόφασιν μὲ τὴν διαθήκην Μας
ἐν εἵδει χρυσοβούλλου ἐπισφαλίζοντες αὐτὴν μὲ τὴν ἰδίαν ὑπογραφὴν Μας καὶ βοῦλλαν
τῆς Αὐθεντίας Μας, χάριν τοῦ ὁποίου παρακαλοῦμεν καὶ τοὺς ἄλλους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς
Ἡγεμόνας, οὓς ἀξιῶσῃ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς νὰ κατέχωσι τὴν ἐξουσίαν τῆς τζάρας
ταύτης ἐν ὀνόματι τῆς παναγίας καὶ ἀδαιρέτου Τριάδος, τῆς λατρείας καὶ πίστεως ὅλων
τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, διὰ νὰ τὴν ἔχωσιν ἀείποτε βοηθὸν ἐν τῷδε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν
τῷ μέλλοντι, νὰ συνευδοκήσουν εἰς ἐπικύρωσιν καὶ φυλακὴν τούτου τοῦ συστήματος Ἡμῶν,
διὰ νὰ καταξιωθῶσι καὶ ἡ Αὐθεντία των νὰ φυλάττωνται αἱ αὐτῶν διαθήκαι καὶ διαταγαὶ
ἀπὸ τοὺς διαδόχους τῆς Ἡγεμονίας των διὰ παντός. Καὶ εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τούτου τοῦ
συστήματος, ὅπου ἐξεδόθη ἀπὸ τῆς Βιστιαρίας τῆς Ἡγεμονίας Μας, κατεγράφη εἰς τὸν
κώδικα καὶ δίδεται διὰ νὰ φυλάττεται ἀμετασάλευτον εἰς τὴν ἁγίαν Μητρόπολιν ἐβά-
λομεν ἡ Ἡμετέρα Ἡγεμονία μάρτυρας τοὺς παμφιλτάτους Ἡμῶν υἱούς, Κωνσταντῖνον Βοε-
βόδαν καὶ Δημήτριον Βοεβόδαν καὶ ὅλους τοὺς ἐντίμους, θεοσεβεῖς καὶ πιστοὺς ἄρχον-
τας τοῦ Διβανίου τῆς Ἡγεμονίας Μας, Πάν Δημήτριον⁴ Γκίκα, μέγαν Πάνον⁵, Πάν Νικό-
λαον Δουδέσκον, μέγαν βόρνικον τῆς ἄνω τζάρας, Πάν Ράδουλον Βακαρέσκον, μέγαν
βόρνικον τῆς κάτω τζάρας, Πάν Πάνον Φιλιππέσκον, μέγαν λογοθέτην τῆς ἄνω τζάρας,
Πάν Στέφανον Πρισκοβάνον, μέγαν λογοθέτην τῆς κάτω τζάρας, Πάν Στέφανον Μίσο-
γλου, μέγαν σπαθάρην, Πάν Ἰωάννην Βακαρέσκον, μέγαν βιστιάρην, Πάν Σκαρλᾶτον
Καρατζᾶ, μέγαν ποστέλνικον, Πάν Δημητράκην Ρακοβίτζαν, μέγαν κλουτζιάρην, Πάν
Πρέδα Πρεσμπιάνον, μέγαν παχάρνικον, Πάν Κωνσταντῖνον Βακαρέσκον, μέγαν στόλνι-
κον, Πάν Μανολάκην Κρετζουλέσκον, μέγαν κόμισον, Πάν Δημήτριον Χ, μέγαν σλουτζιάρ-
ην, Πάν Νικόλαον, μέγαν πιτάρην. Ἐφορος καὶ φροντιστὴς ἦν ἡ εὐγενεία του ὁ Ἰωάννης⁶
Βακαρέσκος, μέγας βιστιάρης. Ἐγράφη δὲ ἡ διαθήκη αὕτη κατὰ δεύτερον χρόνον τῆς
Ἡγεμονίας τῆς Αὐθεντίας Μας ἐν τῇ τοῦ Βουκουρεστίου τιμίᾳ πόλει τοῦ θρόνου Μας ἐν
ἔτει σωτηρίῳ 1775 μηνὶ Δεκεμβρίῳ.

¹ *M, F* ἀφ' οὗ || ² *M, F* ἀρχήσουν || ³ *M, F* εὐχαριστίας || ⁴ *F* Δημητράσκον || ⁵ *F* Μπάνον || ⁶ *F* Γιαννάκης.

[Πλὴν τῶν ἐν σ. 239 σημ.^α σημειουμένων ἐκδόσεων τοῦ ἀνωτέρω χρυσοβούλλου
ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ἐκδοσις, ἐν πολλοῖς παρηλλαγμένη, ἐν Ἀδελφῶν ΤΟΥΝΟΥΣΛΗ,
Ἱστορία τῆς Βλαχίας, σ. 229 ἐπ. Αὐτόθι, σ. 217 ἐπ., δημοσιεύονται περιλήψεις
καὶ τῶν λοιπῶν χρυσοβούλλων τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη].

